

## **ХОРОВА СПАДЩИНА ЮРІЯ ІЩЕНКА ЯК ЦІННІСНА СКЛАДОВА УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ**

**Пучко-Колесник Микола Дмитрович**

*аспірант кафедри теорії та історії культури  
Національна музична академія імені П. І. Чайковського  
м. Київ, Україна*

Хорова спадщина видатного українського композитора Ю. Іщенка є вагомим складовим національно-культуротворчим процесом, що визначали ціннісні орієнтири розвитку музичної культури України на межі ХХ–ХХІ століть. Індивідуально-стильові параметри хорової музики Ю. Іщенка репрезентують такі особливості творчого мислення композитора, які вказують на органіку взаємодії традиційних засад української музично-мистецької практики з інноваційними авторськими рішеннями у галузі хорового мистецтва, які були спрямовані на затвердження національно-культурних цінностей музичної творчості. Дана творча інтенція виявляється у хорових творах Ю. Іщенка на кількох рівнях – ідейно-змістовному, жанрово-стильовому, музично-мовному та художньо-виконавському. У комплексі позначені рівні утворюють оригінальний композиторський стиль, який увібрав в себе культуротворчі ідеї музичного мистецтва України від останньої третини минулого століття у сьогодення та стимулював розвиток вітчизняної хорової культури.

Життя творчої особистості розгортається у смисловому просторі культури як універсальній реальності людського буття, що існує на підставах ціннісно-орієнтаційних та смислоутворюючих засад людського існування. У процесі творчої діяльності здійснюється можливість саморозвитку та самовизначення людини як системного феномену, в якому макросвіт культури та мікрокосмос індивідуально-особистісного буття існують в органічній єдності. В такому сенсі простір культури постає тим середовищем, у якому здійснюється актуалізація смислового потенціалу творчої діяльності, що характеризується перетворенням речей на речення (фомрування текстів) і відтворенням історичного досвіду в його перспективних можливостях [3; 4]. Під останніми можливо розуміти різноманітні форми творчої діяльності, в яких знаходять специфічного (індивідуального-особистісного) втілення ціннісні смисли культури.

Музична творчість як спеціальна форма культури включає в себе «...два визначальних концепти – культуру та особистість, їх діалектичну

поєднаність» [2, с. 70]. Зазначений принцип єдності суб'єктивного та об'єктивного чинників музично-творчої діяльності регулює її основні функції, серед яких головною постає культуротворча, яка відповідає за формування національно-культурних ідеалів і цінностей, їх актуалізації та трансляції в умовах сучасної соціокультурної реальності, створення нових форм музичної культури та мистецтва на засадах взаємодії традиції і новаторства.

Розгляд хорової творчості Ю. Іщенка у зазначеному смисловому контексті сприяє більш глибокому розумінню принципів втілення ціннісних орієнтирів української музичної культури в індивідуально-особистісному стилі композитора та специфічних особливостях його хорового стилю. З одного боку, у ньому виявляються глибинні зв'язки музичного мислення композитора з освяченими часом традиціями музичного мистецтва (фольклорною та церковно-богослужбовою). З іншого – з інноваційними відкриттями музичної творчості у XX столітті, що набули суттєвого значення для розвитку української композиторської творчості у складну і суперечливу епоху відкриття «нової музики» (середина минулого століття), оскільки у хоровий стиль Ю. Іщенка інтегрована стилістика неокласицизму, неоромантизму, неофольклоризму, сонористики та ін. Але, водночас, світоглядно-ціннісні орієнтири українського композитора складали національні традиції хорового співу та духовні засади музичної творчості, що визначили авторську оригінальність його хорового стилю.

Для хорового стилю Ю. Іщенка особливо показовим виявляється його жанровий параметр, оскільки він демонструє домінування у хоровій спадщині композитора таких жанрових форм як хоровий цикл (текстову основу яких складає широке коло української поезії XX століття) і псалом (в основі якого – канонічно-богослужбовий текст), які супроводжували композитора у різні періоди його творчої біографії.

Хорові цикли Ю. Іщенка можна віднести до світської концертної жанрово-стильової сфери української хорової творчості, яка «...відповідає суто «концертному» буттю твору та кореспондує з поняттям про академічний та індивідуально-композиторський стиль» [1, с. 88]. Але хорову стилістику даних опусів визначає саме неофольклорна стильова площина, у якій відтворюється національна сутність авторської композиторської концепції хорового мистецтва, культурно-ціннісний орієнтир його музичного мислення.

Хорові псалми Ю. Іщенка за своїми жанрово-стильовими показниками вкладаються у концепційну сферу напряму духовної музики, який є провідним у сучасному українському хоровому мистецтві, та координується з поняттями «сакральної», «релігійної», «церковно-ритуальної» музики [1, с. 88], але може заперечувати у творчості сучасних композиторів усталені формально-системні критерії.

Саме ідея заперечення традиційно-формальних нормативів духовних хорових жанрів визначає принцип вільної інтерпретації культурної традиції, характерний для творчого мислення композитора. Самобутній хоровий стиль українського композитора розглядаємо як вагому складову культуротворчих процесів у музичному просторі України на рубежі XX–XXI століть, що були пов’язані з відродженням національних культурних традицій та духовним ренесансом. Таким чином ціннісний вимір творчого досвіду Ю. Іщенка мав безпосередній вплив на розвиток хорового мистецтва в Україні, актуалізуючи в індивідуально-авторській формі жанрово-стильові пріоритети композиторської і виконавської практики і формуючи культурні орієнтири вокально-хорового мистецтва.

Аксіологічний підхід до осмислення творчої постаті видатного українського митця та його хорової спадщини надає можливостей їх вивчення у системній єдності об’єктивного і суб’єктивного чинників композиторського стилю, які перетинаються у ціннісній площині музично-творчої діяльності, адже саме вона визначає буття людини і смисл її життєдіяльності. Враховуючи той факт, що хорова музика Ю. Іщенка частіше привертає увагу сучасних українських виконавців та музикознавців, ніж культурологів, звернення до неї у запропонованому ракурсі спрямоване на розширення предметних напрямків дослідження творчості композитора на сучасному етапі.

### Література:

1. Бондар Є. М. Художньо-стильовий синтез як феномен сучасної хорової творчості: монографія. Одеса: Астропринт, 2019. 388 с.
2. Морщакова О. Єдність культури та особистості: феномен творчості. *Психологія і суспільство*. 2006. № 3. С. 70–80.
3. Овчарук О. В. Парадигмальні виміри ідеалу людини у просторі культури XX – початку XXI століття: дис. ... докт. культур.; спец. 26.00.01 – теорія та історія культури (034 – культурологія). Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. Київ, 2018. 426 с.
4. *Negus K., Pickering M. Creativity, Communication and Cultural Value.* London – Thousand Oaks – New Delhi. SAGE Publications, 2004. 177 с.